

KESKITIEN POLITIIKKA JOHTAA SOSIALISMIIN

Ludwig von Mises

(Tämä puhe pidettiin huhtikuun 18. päivänä 1950 New York yliopiston klubilla.)

Keskeinen aatejärjestelmä kaikissa eri sosialismin ja kommunismin variaatioissa on, että markkinatalous tai kapitalismi on järjestelmä joka vahingoittaa suuren enemmistön elintärkeitä intressejä, ainoastaan pienen yksilöiden vähemmistön eduksi. Se tuomitsee massat lisääntyvään köyhyyteen tuoden kurjuutta, orjuutta, sortoa, alennustilaa ja hyväksikäyttöä työtätekeväille, samaan aikaan rikastuttaen joutilaiden ja hyödyttömien parasiittien luokkaa.

Tämä opinkappale ei ole Karl Marxin työtä. Se on kehittynyt kauan ennen Marxin mukaantuloa. Sen kaikkein menestyneimpiä julistajia eivät olleet marxilaiset kirjailijat, vaan miehet kuten Carlyle ja Ruskin, brittiläiset fabianilaiset, saksalaiset professorit ja amerikkalaiset instituutionalistit. Ja erittäin merkittävä tosiasia on että tämän dogmin paikkansapitävyyttä kyseenalaisti ainoastaan hyvin harva taloustieteilijä, jotka pian hiljennettiin ja poistettiin yliopistoista, lehdistöstä, poliittisten puolueiden johdosta ja ennen kaikkea julkisista viroista. Yleinen mielipide hyväksyi pääosin varauksetta kapitalismin tuomitsemisen.

Sosialismi

Mutta luonnollisesti käytännölliset poliittiset johtopäätökset, jotka ihmiset tekivät tästä dogmista, eivät olleet yhtenäisiä. Yksi ryhmä julisti, että on olemassa vain yksi tapa poistaa nämä pahuudet, nimittäin hävittää kapitalismi kokonaan. He kannattivat tuotantovälineiden yksityisen hallinnan sijasta niiden ottamista julkiseen hallintaan. He pyrkivät siihen mitä kutsutaan sosialismin, kommunismin, suunnittelun tai valtion kapitalismin muodostamiseksi. Nämä kaikki termit merkitsevät samaa asiaa. Kuluttajien ei tulisi enää, ostamalla ja pidättäytymästä ostamasta, päättää mitä tulisi tuottaa, missä määrin ja minkä laatuksena. Vastedes kaikista tuotantotoimista päättäisi yksin keskitetty viranomainen.

Interventiopoliittikka, väitetty keskitien politiikka

Toinen ryhmä vaikuttaa vähemmän radikaalilta. He hylkäävät sosialismin yhtä lailla kapitalismin kanssa. He suosittelevat kolmatta järjestelmää, joka heidän mukaansa on

yhtä kaukana kapitalismista kuin se on sosialismista, joka kolmantena järjestelmänä yhteiskunnan talouden organisoinnissa seisoo kahden muun järjestelmän välissä ja omistaa molempien edut, välttämällä niiden sisäsyntyiset haitat. Tämä kolmas järjestelmä tunnetaan interventio politiikan järjestelmänä. Amerikan politiikan termistössä sitä usein kutsutaan keskitien politiikaksi. Tämän kolmannen järjestelmän tekee monien ihmisten parissa suosituksi erityinen tapa, millä he valitsevat katsoa asiaan kuuluvia ongelmia. Kuten he sen näkevät, kaksi ryhmää, kapitalistit ja yrittäjät yhtäältä ja palkansaajat toisaalta, kiistelevät pääoman ja yrittäjätoiminnan tuotoksien jakamisesta. Molemmat osapuolet vaativat koko pottia itselleen. Nämä välittäjät ehdottavat rauhaa jakamalla kiistellyn arvon tasapuolisesti molempien luokkien kesken. Valtion puolueettomana välittäjänä tulisi astua väliin ja hillitä kapitalistien ahneutta ja osoittaa osa voitoista työtätekeville luokille. Näin on mahdollista syöstä vallasta piikki pirtu kapitalismi ilman asettamatta totalitaarisen sosialismin piikki pirtua valtaan.

Tällainen arvio asiasta on kuitenkin täysin harhaanjohtavaa. Kapitalismin ja sosialismin välinen vihamielisyys ei ole kiistelyä saaliinjaosta. Se on ristiriita siitä kumpi kahdesta järjestelmästä yhteiskunnan taloudellisesta organisoinnista, kapitalismi vai sosialismi, edistää paremmin niiden päämäärien saavuttamista, joita kaikki ihmiset pitävät niiden aktiviteettien lopullisena tarkoituksena, joita yleensä kutsutaan taloudellisiksi, toisin sanoen parasta mahdollista tarjontaa hyödyllisille tavaroille ja palveluille. Kapitalismi haluaa saavuttaa nämä päämäärät yksityisellä yrittäjyydellä ja aloitteellisuudella, alistettuna yleisön markkinoilla ostamisen ja ostamisesta pidättymisen ylivallalle. Sosialistit haluavat korvata erilaisten yksilöiden suunnitelmat yksikäsitteisellä keskusauktoriteetin suunnitelmalla. He haluavat asettaa mitä Marx kutsui ”tuotannon anarkian” tilalle valtion yksinoikeudellisen monopolin. Vastakkainasettelu ei viittaa tapaan jakaa kiinteää määrää mukavuuksia. Se viittaa tapaan tuottaa kaikki ne tavarat, joista ihmiset haluavat nauttia.

Kahden periaatteen ristiriita on yhteen sovittamaton eikä se mahdollista mitään kompromisseja. Hallinta on jakamatonta. Joko kuluttajien kysyntä markkinoiden avulla päättää mihin tarkoituksiin ja kuinka tuotantotekijät tulee työllistää tai valtio huolehtii kaikista näistä asioista. Ei ole mitään, mikä voisi lieventää näiden ristiriitaisten periaatteiden vastakohtaisuutta. Ne sulkevat toisensa pois.

Interventionismi ei ole kultainen leikkaus kapitalismin ja sosialismin väliltä. Se on suunnitelma kolmannesta järjestelmästä yhteiskunnan taloudellisesta järjestämisestä ja sellaisena se tulee ymmärtää.

Kuinka interventiopolitiikka toimii

Nykyisen keskustelun tarkoituksena ei ole nostaa esiin kysymyksiä joko kapitalismin tai sosialismin ansioista. Keskityn nyt ainoastaan interventiopolitiikkaan. Ja tarkoitukseni ei ole ryhtyä interventiopolitiikan arviointiin mistään tietyistä etukäteen muodostetusta näkökulmasta. Ainoa pyrkimykseni on osoittaa kuinka interventiopolitiikka toimii ja voidaanko sitä pitää mallina pysyvällä järjestelmälle yhteiskunnan taloudellisesta järjestämisestä.

Interventionistit painottavat suunnittelevansa säilyttää tuotannontekijöiden yksityisen omistajuuden, yrittäjyyden ja vaihdannan markkinat. Mutta he jatkavat mainitsemalla, että on ehdotonta estää näitä kapitalistisia instituutioita levittämästä sekaannusta ja epäoikeudenmukaisesti käyttämästä hyväkseen ihmisten enemmistöä. Valtion velvollisuutena on hillitä määräyksillä ja kielloilla omistavien luokkien ahneutta, jottei heidän omistuksenhalunsa vahingoita köyhempiä luokkia. Esteetön tai laissez-faire kapitalismi on paha. Mutta sen pahuuksien poistamiseksi ei ole välttämätöntä hävittää kapitalismia kokonaan. Kapitalistista järjestelmää on mahdollista parantaa valtion interventiopolitiikalla yrittäjien ja kapitalistien toimien kanssa. Tällainen valtion säännöstely ja liiketoiminnan kurissapito on ainoa menetelmä pitää poissa totalitaarinen sosialismi ja pelastaa kapitalismista ne ominaisuudet, jotka ovat säilyttämisen arvoisia. Tämän filosofian perusteella interventionistit kannattavat linnunradan verran erinäisiä menetelmiä. Poimitaan yksi, erittäin suosittu hintasäännöstelyn järjestelmä.

Kuinka hintasäännöstely johtaa sosialismiin

Valtio pitää tietyn hyödykkeen, kuten maidon, hintaa liian korkeana. Se haluaa antaa köyhille mahdollisuuden antaa enemmän maitoa lapsilleen. Näin se turvautuu hintakattoon ja kiinnittää maidon hinnan alemmalle tasolle kuin mitä vallitsee vapailla markkinoilla. Tämän seurauksena marginaaliset maidon tuottajat, korkeimmilla kustannuksilla tuottavat, tekevät nyt tappioita. Ja koska yksikään yksityinen maanviljelijä tai liikemies ei pysty jatkamaan tuotantoa tappiolla, nämä marginaaliset

tuottajat lopettavat maidon tuotannon ja myynnin markkinoille. He käyttävät lehmänsä ja taitonsa muihin tuottavampiin tarkoituksiin. He alkavat esimerkiksi tuottamaan voita, juustoa tai lihaa. Nyt kuluttajille on tarjolla vähemmän maitoa, ei enemmän. Tämä luonnollisesti on täysin päinvastaista valtion pyrkimyksille. Se halusi tehdä joillekin ihmisille helpommaksi ostaa enemmän maitoa. Mutta sen väliintulon seurauksena saatavissa oleva tarjonta laskee. Keino osoittautuu tuloksettomaksi valtiolle ja ryhmille, joita se pyrki suosimaan. Se aiheuttaa asiantilan, joka – jälleen kerran valtio näkökulmasta – on vielä vähemmän toivottava kuin aikaisempi tilanne, jota se pyrki parantamaan.

Nyt valtio kohtaa vaihtoehdon. Se voi kumota määräyksensä ja pidättäytyä muilta pyrkimyksiltä kontrolloida maidon hintaa. Mutta jos se vaatii pitäytyä aikomuksessaan pitää maidon hinta esteettömien markkinoiden hintatasoa alempana ja haluaa silti välttää maidon tarjonnan putoamisen, sen täytyy pyrkiä häivyttämään syyt, jotka tekevät marginaalisten tuottajien liiketoimet kannattamattomiksi. Sen täytyy lisätä ensimmäiseen maidon hintaan koskevaan määräykseen toinen määräys maidon tuotantoon välttämättömien tuotannontekijöiden hintojen kiinnittämisestä niin alhaiselle tasolle, etteivät maidon marginaaliset tuottajat enää kärsi tappioita ja eivät siksi pitäydy tuotannon rajoituksissa. Mutta tällöin sama tarina toistaa itseään etäisemmällä tasolla. Maidon tuotantoon vaadittujen tuotannontekijöiden tarjonta putoaa, ja valtio on jälleen samassa alkutilanteessa. Ellei se hyväksy tappiota ja pidättäydy kaikista hintojen peukaloinneista, sen täytyy siirtyä eteenpäin ja kiinnittää niiden tuotannontekijöiden hinnat, joita tarvitaan tekijöiden tuotantoon, jotka ovat välttämättömiä maidon tuotantoon. Näin valtion on pakotettu etenemään yhä pidemmälle, kiinnittäen askel askeleelta kaikkien kuluttajien hyödykkeiden ja tuotannontekijöiden hinnat – sekä ihmisten eli työn että materiaalien – ja määräämään jokaisen yrittäjän ja jokaisen työntekijän jatkamaan työntekoa näillä hinnoilla ja palkkoilla. Yhtään teollisuudenalaa ei voida sivuuttaa tästä kaikenkattavasta hintojen ja palkkojen kiinnittämisestä sekä tästä velvollisuudesta tuottaa niitä määriä, joita valtio haluaa nähdä tuotetun. Jos jotkin alat jätettäisiin vapaiksi sillä perusteella, että ne tuottavat ei-elintärkeiksi tai ylellisyydeksi määriteltyjä tuotteita, pääoma ja työvoima pyrkisivät siirtymään niihin, ja seurauksena olisi pudotus niiden tuotteiden tarjonnassa, joiden hinnat valtio on nimenomaan kiinnittänyt, koska se pitää niitä korvaamattomina massojen tarpeiden tyydyttämiseksi.

Mutta kun tämä kaikenkattava liiketoiminnan kontrolloinnin tila on saavutettu, kyseessä ei voi enää millään tavoin olla markkinatalous. Kansalaiset eivät enää ostamalla ja pidättäytymällä ostamasta päättä mitä tulisi tuottaa ja miten. Valta näiden asioiden päättämisestä on siirtynyt valtiolle. Tämä ei ole enää kapitalismia, se on kaikenkattavaa valtiollista suunnittelua – se on sosialismia.

Zwangswirtschaft tyylistä sosialismia

Pitää paikkansa että tämän tyylinen sosialismi säilyttää jotkin nimikkeet ja kapitalismin ulkoiset tunnuspiirteet. Se ylläpitää näennäisesti ja nimellisesti yksityistä omistajuutta tuotantotavoissa, hinnoissa, palkoissa, korkotasossa ja voitoissa. Kuitenkin todellisuudessa millään muulla ei ole väliä kuin valtion rajoittamattomalla yksinvaltiudella. Valtio kertoo yrittäjille ja kapitalisteille mitä tuotetaan ja kuinka paljon ja minkä laatusina, millä hinnalla ostetaan ja keneltä, millä hinnalla myydään ja kenelle. Se määrittää millä palkoilla ja missä työntekijöiden tulee työskennellä. Vaihdannan markkinat ovat pelkkää huijausta. Viranomainen päättää kaikki hinnat, palkat ja korkotasot. Ne ovat hintoja, palkkoja ja korkotasoja ainoastaan ilmiänsuultaan; tosiasiaa ne ovat pelkästään valtion käskyjen määrällisiä suhteita. Valtio, ei kuluttaja, ohjaa tuotantoa. Valtio päättää, ohjaa tuotantoa. Valtio päättää jokaisen kansalaisen toimeentulon, se osoittaa jokaiselle paikan, jossa hänen tulee työskennellä. Tämä on sosialismia kapitalismin ulkoisessa vaalessa. Se on Hitlerin Saksan valtakunnan *Zwangswirtschaft* ja Ison-Britannian suunnitelmatalous.

Kokemukset Saksasta ja Briteistä

Kuvaamani yhteiskunnallisen muutoksen suunnitelma ei ole pelkästään teoreettinen rakennelma. Se on realistinen kuvaus tapahtumien etenemisestä, jotka toivat sosialismin Saksaan, Isoon-Britanniaan ja joihinkin muihin maihin.

Saksalaiset aloittivat ensimmäisessä maailmansodassa hintakatoilla muutamien elintärkeiksi määritettyjen kuluttajatuotteiden ryhmillä. Näiden toimenpiteiden väistämätön epäonnistuminen yllytti jatkamaan yhä pidemmälle, kunnes sodan toisella kaudella he määrittivät *Hindenburg-suunnitelman*. Hindenburg-suunnitelmassa kuluttajille ei jätetty mitään valinnanvapautta eikä myöskään yrittäjille jätetty mitään aloitteellisen toiminnan mahdollisuutta. Kaikki taloudellinen

toiminta oli ehdottomasti alistettu viranomaisten yksinoikeudellisen määräysvallan alle. Kaiserin täydellinen tappio pyyhkäisi koko keisarillisen hallintokoneiston pois ja sen mukana meni myös suureellinen suunnitelma. Mutta kun kansleri Brüning vuonna 1931 aloitti uuden hintakontrollien politiikan ja hänen seuraajansa, Hitler kaikkein ensimmäisenä, pitivät siitä itsepintaisesti kiinni, sama tarina toisti itseään.

Iso-Britannia ja kaikki muut maat, jotka ensimmäisen maailmansodan aikana omaksuivat hintakontrollien toimenpiteitä, kokivat vastaavat epäonnistumiset. Ne joutuivat myös etenemään yhä pidemmälle pyrkimyksissään saada alkuperäiset säädökset toimimaan. Mutta ne olivat silti yhä tämän kehityksen alustavilla asteilla kun voitto ja yleisön vastustus pyyhkäisivät pois kaikki hintasäännöstelyn järjestelmät.

Asiat olivat toisin toisessa maailmansodassa. Silloin Iso-Britannia palasi uudestaan muutamissa elintärkeissä hyödykkeissä hintakattoihin ja joutui käymään läpi koko sävelasteikon, edeten yhä pidemmälle, kunnes se oli korvannut taloudellisen vapauden koko maan kattavalla talouden kokonaisvaltaisella suunnittelulla. Sodan päättyessä Iso-Britannia oli sosialistinen kansainyhteisö.

On huomionarvoista muistaa, että brittiläinen sosialismi ei ollut Attleesin työväenpuoluehallituksen saavutus, vaan Winston Churchillin sotahallinnon. Työväenpuolue ei saanut aikaan sosialismia vapaaseen maahan, vaan se ylläpiti sosialismia, joka oli kehittynyt sodan aikana ja sen jälkeen. Tämä tosiasia hämärtyi nostetussa suuressa sensaatiossa Englannin keskuspankin, hiilikaivosten ja muiden talouden osa-alueiden kansallistamisessa. Kuitenkin Iso-Britanniaa on kutsuttava sosialistiseksi valtioksi, ei sen vuoksi että tietyt yritykset ovat virallisesti pakkolunastetut ja kansallistetut, vaan koska kaikkien kansalaisten kaikki taloudelliset toimet ovat valtion ja sen laitosten täyden hallinnan alaisena. Viranomaiset ohjaavat pääoman allokointia ja työvoimaa liiketoiminnan erinäisille alueille. He päättävät mitä tulee tuottaa. Ylivalta suhteessa kaikkiin liiketoimintoihin on yksinoikeudella sisällytetty valtiolle. Ihmiset ovat alennetut holhokkien asemaan, sidotut ehdoitta noudattamaan määräyksiä. Liikemiehille ja entisille yrittäjille on jätetty ainoastaan avustavia toimintoja. Heille on jätetty ainoastaan vapaus toimeenpanna valtion osastojen päätökset kapeaksi rajoitetulla alueella.

Tulee ymmärtää että vain muutamiin hyödykkeisiin kohdistuvat hintakatot epäonnistuvat saavuttamasta niille asetettuja tavoitteita. Päinvastaisesti ne tuottavat valtion näkökulmasta vaikutuksia, jotka ovat vielä pahempia kuin aikaisempi tila, jota valtio halusi muuttaa. Jos valtio pyrkiäkseen poistamaan nämä väistämättömät epätoivotut seuraukset pyrkii jatkamaan toimintaansa yhä pidemmälle, lopulta se muuntaa kapitalismin ja vapaan yrittäjyyden järjestelmän Hindenburg malliseksi sosialismiksi.

Kriisit ja työttömyys

Sama pitää paikkansa kaikkiin muihinkin tapoihin peukaloida markkinoita. Vähimmäispalkat, joko valtion määräyksiin ja pakottamana tai liittojen painostamana ja väkivallalla, saavat aikaan vuosi vuodelta pitkittyvän massatyöttömyyden heti kun ne yrittävät nostaa palkkatasoja esteettömän markkinatason yläpuolelle. Pitää paikkansa että pyrkimykset alentaa korkotasoa luottoekspansiolla luovat liiketoimintaan nousujohteisen ajanjakson. Mutta näin luotu vauraus on ainoastaan keinotekoisista kuumaa ilmaa, joka tulee säälimättömästi johtamaan romahdukseen ja taantumaa. Ihmiset joutuvat maksamaan raskaasti muutaman vuoden luottolaajentumisen ja inflaation helpon rahan orgioista.

Tietämättömien ihmisten mielissä toistuvat lamojen ja massatyöttömyyden ajanjaksot ovat saattaneet kapitalismin epäilyksen alaiseksi. Silti nämä tapahtumat eivät ole seurausta vapaiden markkinoiden toiminnasta. Päinvastoin ne ovat seurausta hyväntahtoisista, mutta harkitsemattomista valtion väliintuloista markkinoihin. Ei ole muuta keinoa jolla palkkatasojen korkeutta ja yleistä elintaso voidaan nostaa, kuin kiihdyttää pääoman määrää väestömäärään suhteutettuna. Ainoa tapa pysyvästi nostaa palkkatasoja kaikille työtä hakeville ja palkkatyöhön halukkaille on nostaa teollisen toiminnan tuottavuutta lisäämällä sijoitettua pääomaa henkilöä kohden. Amerikkalaisten palkkatasojen selkeästi korkeampi taso Eurooppaan ja Aasiaan nähden perustuu siihen tosiasiaan, että amerikkalaisten työntekijöiden ponnisteluja ja uurastusta auttaa suurempi määrä ja paremmat työkalut. Hyvä hallinto pystyy parantamaan ihmisten materiaalista hyvinvointia ainoastaan luomalla ja säilyttämällä yhteiskuntajärjestyksen, jossa ei ole esteitä tuotannon teknisten menetelmien parantamiseen vaadittavan uuden pääoman jatkuvalla kasvattamisella. Tämän

kapitalismi on saavuttanut aikaisemmin ja tulee saavuttamaan tulevaisuudessa, ellei huonot poliittiset toimenpiteet sitä sabotoi.

Kaksi tietä sosialismiin

Interventiopoliittikkaa ei voida pitää pysyvänä taloudellisena järjestelmänä. Se on menetelmä kapitalismin muuntamiseksi askel kerrallaan sosialismiksi. Näin ollen se eroaa kommunistien pyrkimyksestä saada sosialismi aikaiseksi yhdellä iskulla. Eroavaisuus ei viittaa poliittisen liikkeen lopulliseen päämäärään: se viittaa pääosin taktisiin keinoihin päämäärän saavuttamiseksi joihin molemmat ryhmät pyrkivät.

Karl Marx ja Friedrich Engels suosittelivat kumpikin peräkkäin molempia näitä tapoja sosialismin saavuttamiseksi. *Kommunistisessa manifestissaan* vuonna 1848 he hahmottelivat suunnitelman asteittaisesta kapitalismin muuntamisesta sosialismiksi. Proletariaattien tulisi nousta hallitsevien luokkien asemaan ja käyttää poliittista ylivaltaansa ”kiristämään asteittain kaikki pääoma porvareilta”. Tätä päämäärää he julistavat, ”ei voida saattaa aikaiseksi muutoin kuin omavaltaisin hyökkäyksiin yksityisomaisuutta ja keskiluokkaisen tuotannon olosuhteita kohtaan; näin ollen keinoin, jotka vaikuttavat taloudellisesti riittämättömiltä ja kestävämmiltä, mutta jotka liikkeen edetessä ylittävät itsensä, vaatiessa lisää hyökkäyksiä vanhaa yhteiskuntajärjestystä kohtaan ja ovat väistämättä keinoja kokonaan mullistamaan tuotantotavat”. Tähän tyyliin he luettelevat esimerkkinä kymmenen toimenpidettä.

Myöhemmin vuosina Marx and Engels muuttivat mielensä. Pääteoksessaan *Pääoma*, ensimmäisen kerran julkaistuna vuonna 1867, Marx näki asiat eri tavalla. Sosialismi on tuleva ”luonnonlain väistämättömyydellä”. Mutta se ei voi ilmaantua ennen kuin kapitalismi on saavuttanut täyden kypsyytensä. On ainoastaan *yksi* tie kapitalismin romahdukseen, nimittäin itse kapitalismin asteittainen evoluutio. Ainoastaan tällöin tulee työväenluokan mahtava lopullinen kapina antamaan sille lopullisen armoniskun ja vihkimään loputtoman yltäkylläisyyden aikakauden.

Tämän myöhemmän opinkappaleen mukaan Marx ja perinteisen marxilaisuuden koulukunta hylkäävät kaikki poliittiset toimenpiteet, jotka tekeytyvät estämään, sääntelemään tai parantamaan kapitalismia. Heidän julistuksensa mukaan tällainen politiikka ei ole ainoastaan tuloksetonta vaan suoranaisesti vahingollista. Sillä ne

enemmänkin viivästyttävät kapitalismia saavuttamasta kypsyyttään ja näin ollen romahdustaan. Sen vuoksi he eivät ole edistyksellisiä, vaan taantumuksellisia. Tämä ajatus johti Saksan sosiaalidemokraattisen puolueen äänestämään Bismarckin sosiaaliturvalainsäädäntöä vastaan ja tekemään tyhjäksi Bismarckin suunnitelman kansallistaa Saksan tupakkateollisuus. Saman opinkappaleen näkökulmasta kommunistit kutsuivat Amerikan New Dealia taantumukselliseksi juoneksi, ollen erittäin vahingollinen työväestön aidoille intresseille.

Interventiopoliitiikan ja kommunismin välisessä vastakkaisuudessa on kyse aikaisemman ja myöhemmän marxilaisuuden välisten teorioiden ristiriitojen ilmenemisestä. Tämä on välienselvittelyä vuoden 1848 Marxin, *Kommunistisen manifestin* kirjoittajan, ja vuoden 1867 Marxin, *Pääoman* kirjoittajan, kesken. Ja on todellakin paradoksaalista, että dokumentti jossa Marx hyväksyy [nykypäivän itsenimitettyjen kommunisminvastustajien](#) politiikat, on nimeltään *Kommunistinen manifesti*.

On kaksi tapaa muuntaa kapitalismi sosialismiksi. Ensimmäinen on pakkolunastaa kaikki maatilat, tehtaat ja kaupat ja operoida niitä byrokratian koneistolla valtionhallinnon osastoina. Koko yhteiskunnasta tulee Lenin sanoin ”yksi toimisto ja yksi tehdas tasapuolisella työllä ja yhtä suurella palkalla,”¹ koko talouden tullessa organisoiduksi ”kuten postijärjestelmä”.² Toinen tapa on Hindenburg-suunnitelman menetelmä, alkuperäisesti saksalainen malli hyvinvointivaltioista ja suunnittelusta. Se pakottaa jokaisen yrityksen ja jokaisen yksilön noudattamaan tiukasti valtion tuotannonohjauksen keskuslautakunnan antamia ohjeita. Sellainen oli vuoden 1933 valtiollisen teollisen elpymisen lainsäädännön tarkoitus, jonka yritysten vastustus kaatoi ja korkein oikeus totesi perustuslain vastaiseksi. Tällainen pyrkimys on ajatuksissa korvata yksityiset yritykset suunnittelulla.

Valuuttakontrollit

Pääasiallinen väline teollisissa maissa kuten Saksassa ja Iso-Britanniassa toisen vaihtoehdon sosialismin toteuttamiseen ovat valuuttakontrollit. Nämä maat eivät

¹ Cf. Lenin, *State and Revolution* (Little Lenin Library No. 14, New York, 1932) s. 84

² Ibidem s. 44

pysty ruokkimaan ja vaatettamaan ihmisiään kotimaisilla resursseilla. Niiden täytyy tuoda maahan suuria määriä ruokaa ja raaka-aineita. Maksaakseen tästä paljon kaivatusta tuonnista niiden täytyy viedä valmistettuja tavaroita, joista pääosa on tuotettu tuoduista raaka-aineista. Tällaisissa maissa lähes jokainen liiketransaktio on suoraan tai epäsuorasti riippuvainen joko viennistä tai tuonnista, tai molemmista. Siten valtion valuuttojen osto- ja myyntimonopoli tekee jokaisen liiketoiminnon riippuvaiseksi valuuttakontrollista vastuullisen viranomaisen tahdikkueudesta. Tässä maassa asiat ovat toisin. Ulkomaankaupan volyymin on melko pientä verrattuna kansakunnan kaupan kokonaisvolyyymiin. Valuuttakontrolli vaikuttaisi vain hiukan paljon suurempaan osaan amerikkalaista liike-elämää. Tästä syystä suunnittelijoidemme hankkeissa on tuskin lainkaan kyse valuuttakontrolleista. Heidän pyrkimyksensä suuntautuvat suoraan hintojen, palkkojen, korkotasojen ja investointien hallintaan sekä voittojen ja tulojen rajoittamiseen.

Progressiivinen verotus

Katsottaessa taaksepäin tuloveroasteiden kehitystä vuoden 1913 valtiollisen tuloverolain alusta tähän päivään, on vaikea olla odottamatta verojen jonain päivänä vievän 100 prosenttia kaikesta keskivertoäänestäjän tulotasoa ylittävästä voiton määrästä. Juuri tämä oli Marxin ja Engelsin mielessä, kun he *Kommunistisessa manifestissa* suosittelivat ”raskasta progressiivista tai asteittaista tuloveroa”.

Toinen *Kommunistisen manifestin* ehdotuksista oli ”lakkauttaa kaikki oikeudet perintöön”. Isossa-Britanniassa tai tässä maassa lait eivät ole nyt menneet tähän pisteeseen saakka. Mutta katsottaessa jälleen taaksepäin perintöverojen aikaisempaa historiaa, tulee selväksi että Marxin asettamaa päämäärää on tultu yhä lähemmäksi. Perintöverojen jo ylemmissä asteikoissa saavuttama korkeus ei kelpuuta niitä enää veroiksi. Ne ovat pakkolunastuksen välineitä. Progressiivisen verotusjärjestelmän taustalla oleva ajatusmaailma on, että hyvin toimeentulevien luokkien tuloihin ja varallisuuteen voidaan puuttua vapaasti. Näiden veroasteiden puolestapuhujilta jää ymmärtämättä, että suurinta osaa verotetuista tuloista ei olisi kulutettu vaan säästetty ja investoitu. Todellisuudessa tämä veropolitiikka ei ainoastaan estä uuden pääoman edelleen kerääntymistä, vaan se aiheuttaa pääoman vähenemistä. Tällainen on varmasti asiantila nykyään Isossa-Britanniassa.

Suuntaus kohti sosialismia

Viimeisen kolmenkymmenen vuoden tapahtumat osoittavat jatkuvan, vaikkakin toisinaan keskeytyneen kehityksen, luoda tähän maahan brittiläisen ja saksalaisen mallin mukainen sosialismi. Yhdysvallat liittyi mukaan tähän alamäkeen myöhemmin kuin nämä kaksi maata ja on nykyään yhä kaukana päätepisteestään. Mutta jos tämän politiikan suunta ei muutu, lopputulos tulee olemaan ainoastaan toisarvoisesti ja vähäpätöisesti erilainen siitä mitä tapahtui Attleen Englannille ja Hitlerin Saksalle. Keskitien politiikka ei ole kestävä taloudellinen järjestelmä. Se on menetelmä sosialismin toteuttamiseen asteittaisesti.

Porsaanreikien kapitalismi

Monet ihmiset vastustavat. He painottavat tosiasiaa, että useimpiin lakeihin, jotka tähtäävät suunnitteluun tai pakkolunastamiseen progressiivisen verotuksen keinoin, on jäänyt porsaanreikiä, jotka tarjoavat yksityisille yrityksille pelivaran, jonka sisälle ne pystyvät jatkamaan toimintaansa. Se että tällaiset porsaanreiät ovat yhä olemassa ja niiden ansiosta tämä maa on yhä vapaa, pitää varmasti paikkansa. Mutta tämä ”porsaanreikäkapitalismi” ei ole pysyvä järjestelmä. Se on armonaikaa. Vahvat voimat työskentelevät näiden porsaanreikien tukkimiseksi. Päivä päivältä yksityisten yritysten toiminnanvapaus kapenee.

Sosialismin saapuminen ei ole väistämätöntä

Luonnollisesti tämä lopputulema ei ole väistämätön. Tämä suunta voidaan muuttaa kuten on tapahtunut historiassa monen muunkin suuntauksen kanssa. Marxilainen dogmi, jonka mukaan sosialismin on tuleva ”luonnonlain väistämättömyydellä”, on pelkästään mielivaltaisen otaksunta ilman mitään todisteita.

Mutta vaikutusvalta, jota tämän joutavanpäiväinen ennustus nauttii ei pelkästään marxilaisten vaan monien omantyylisten ei-marxilaisten keskuudessa, on sosialismin etenemisen pääasiallinen väline. Se levittää tappiomielialaa niiden keskuudessa, jotka muutoin taistelisivat urheasti sosialismin uhkaa vastaan. Neuvostoliiton kaikkein voimakkain liittolainen on opinkappale, että ”tulevaisuuden aalto” kantaa meitä kohti sosialismia ja on sen vuoksi ”edistyksellistä” olla myötämielinen kaikkia toimenpiteitä kohtaan, jotka yhä enemmän rajoittavat markkinatalouden toimintaa.

Jopa tässä maassa, joka on velkaa kaikkein korkeimmasta missään maassa koskaan saavutetusta elintasostaan ”yksilöllisen yritteliäisyyden” vuosisadalle, julkinen mielipide tuomitsee laissez-fairen. Viimeisenä viitenäkymmenenä vuotena tuhansia kirjoja on julkaistu syyttämään kapitalismia ja tukemaan radikaalia interventiopolitiikkaa, hyvinvointivaltiota ja sosialismia. Muutamia kirjoja, jotka yrittivät selittää vapaan markkinatalouden toimintaa, yleisö hädin tuskin noteerasi lainkaan. Niiden kirjoittajat jäivät varjoon, samaan aikaan kuin kirjailijoita kuten Veblen, Commons, John Dewey ja Laski keuhuttiin ylitsevuotavasti. On hyvin tunnettu tosiasia, että teatteri ja Hollywood-teollisuus eivät ole vapaata yrittäjyyttä kohtaan yhtään vähemmän radikaalisti kriittisiä kuin monet romaanit. Tässä maassa on monia aikakauslehtiä, jotka joka numerossa hyökkäävät raivoisasti taloudellista vapautta kohtaan. Löytyy tuskin yhtään lehteä, joka vetoaisi järjestelmään joka toimitti valtaväestölle hyvän ruuan ja suojan, autot, jääkaapit, radiot ja muut asiat, joita muiden maiden kansalaiset kutsuvat ylellisyydeksi.

Käytännössä tämän seurauksena hyvin vähän on tehty yksityisen yrittäjyyden järjestelmän säilyttämiseksi. On ainoastaan keskittien kulkijoita, jotka luulevat olevansa menestyksekkäitä, kun he ovat hetkeksi viivästyttäneet jonkin erityisen tuhoisan toimenpiteen. He ovat aina perääntyneinä. He esittävät nykyään toimenpiteitä, jotka ainoastaan kymmenen tai kaksikymmentä vuotta sitten eivät olisivat tulleet kuuloonkaan. Muutamassa vuodessa he tulevat myöntymään muihin toimenpiteisiin, joita tänä päivänä pidetään yksinkertaisesti ennenkuulumattomina. Totalitaarisen sosialismin tulo voi estää ainoastaan perusteellinen muutos ideologioissa. Emme tarvitse antisosialismia tai antikommunismia, vaan avointa positiivista tukea järjestelmälle, jolle olemme velkaa koko vaurautemme, joka erottaa meidän aikakautemme meitä ennen vallinneista suhteellisen köyhistä olosuhteista.

Alkuperäinen artikkeli: [Middle-of-the-Road Policy Leads to Socialism](#)